



Warmerdam, "taxidermisten die dode dieren prepareren, maar dan op een artistieke manier. We exposeren onder andere een fraaie fotoprint van een flamingo, gemaakt toen preparateurs het beestje in bad deden om parasieten te verwijderen. Door het troebele water lijkt het of de afbeelding is bewerkt. Een bijzonder visueel effect."

"Op de KunstRAI zijn we dus niet alleen een uitgeverij, maar ook een galerie," besluit Boerland. "Het merendeel van de kunst is te koop, met prijzen variërend van een paar tientjes tot 50.000 euro. Ook voor mensen met een wat kleinere portemonnee zit er wat leuks tussen."

Birdland, stand 30 en 32



MART WARMERDAM
EN PAUL KNOLLE
BIRDLAND,
99 Uitgevers/Publishers,
€27,50, 192 blz.

In het zwembad van Dagobert Bezos

Grote getallen hebben iets onwerkelijks. De installatie *Wealth Shown to Scale* maakt invoelbaar hoe groot het vermogen van 's werelds ultrarijken is. En hoe inkomensongelijkheid eruitziet als je dollars vertaalt in bouwblokjes.

Edo Dijksterhuis

Duizend dollar is best veel geld, daar kun je leuke dingen mee doen. Of noodzakelijke, zoals de oude wasmachine vervangen. Als oranje blokje van één bij één bij één centimeter waarop '1000' gestempeld staat, stelt dat bedrag echter weinig voor. Je krijgt het bij het betreden van de KochxBosstand op de KunstRAI aangereikt en het geldt als toegangsbewijs voor de ruimte erachter.

De vloer en wanden zijn daar uitgevoerd in hetzelfde oranje als het blokje, alleen krijgt de aanvankelijk geruststellende, bijna gezellige kleur op dit formaat iets alarme-rends. De ruimte is 9 meter lang, 6 meter breed en 3,42 meter hoog. Als je die maten vermenigvuldigt kom je uit op 185 kubieke meter, waarbij één kuub symbool staat voor 1 miljard dollar.

De oranje ruimte verbeeldt het vermogen van Jeff Bezos, een van de rijkste mensen op aarde, op het moment dat deze installatie met de titel *Wealth Shown to Scale* bedacht werd.

Inspiratie was de website van een Amerikaan die hem vanwege bedreigingen uit de lucht heeft gehaald. Als je daar naar rechts scrollde, kwam je eerst langs een vlekje dat het gemiddelde jaarinkomen van een Amerikaans gezin voorstelt. Daarna volgde een groen vierkantje dat 1 miljoen dollar verbeeldde en een iets groter blauw vierkant van 1 miljard. Vervolgens scrollde je je vingers bijkans kreu-pel door een eindeloze zee oranje: het vermogen van Jeff Bezos, de baas van Amazon en *The Washington Post*.

Oranje ruimte

"Ik was woest toen ik het voor het eerst zag," zegt Hans Bos, die samen met Esther Koch galerie KochxBos runt en *Wealth Shown to Scale* heeft ontworpen. "Wij zijn een paar jaar geleden met de kinderen op vakantie geweest naar Amerika en we schrokken ons rot van het aantal daklozen. In het rijkste land ter wereld! En onder Trump wordt de ongelijkheid alleen nog maar groter. Hij is erop uit de belasting voor de ultrarijken nog verder te verlagen en de publieke voorzieningen uit te kleden."

'Die 185 miljard dollar konden we ons gewoon niet voorstellen. Nu wel'

Om de discussie over extreme inkomensongelijkheid uit de abstractie van de onbegrijpelijk grote cijfers te halen, besloten de galeriehouders een 'levende infographic' te bouwen. "Je staat in het zwembad van Dagobert Duck," zeggen Koch en Bos, die tevens werkzaam zijn als grafisch ontwerpers. "Die 185 miljard dollar konden we ons gewoon niet voorstellen. Nu wel."

In de oranje ruimte staan verschillende kleinere blokken. Een blok van 1 miljard dollar, de totale belasting die Bezos over zijn vermogen heeft betaald, is uitgevoerd in het blauw dat we kennen van de enveloppen uit Apeldoorn. Paars is het blok van 559 miljoen, het bedrag dat dit jaar in Nederland wordt uitgegeven aan cultuursubsidies. En het bijzonder bescheiden blokje dat 1,7 miljoen dollar voorstelt, laat zien wat een gemiddelde Nederlander in zijn hele leven bij elkaar verdient.

Koch en Bos hebben de installatie gemaakt met een groep activistische geestverwanten. Zo bedacht Joost Ha-



Bezoekers krijgen een oranje blokje van 1x1x1 cm – 1000 dollar – als ze de KochxBosstand betreden.
BEELD ESTHER KOCH

bing een inklapbare constructie voor de kubussen, zodat de installatie na de KunstRAI kan worden opgeslagen en kan doorreizen naar festivals of andere evenementen. Het grootste blok staat gelijk aan 5 miljard dollar. "Wat we erop willen zetten, weten we nog niet," stelt Koch, een paar weken voor de beurs. "Misschien wat je met dat geld allemaal zou kunnen doen. Maar we willen de mening van de kijker ook niet te veel sturen."

Onmiskenaar politiek

Toch is *Wealth Shown to Scale* onmiskenaar politiek. En dat geldt zeker voor het boekje dat Koch en Bos erbij hebben gemaakt om het historisch bewustzijn even op te frisen.

"Eeuwenlang was iedereen arm, op een paar superrijke edellieden na," doceert Bos. "Pas na de Tweede Wereldoorlog kwam daar verandering in met het ontstaan van de welvaartsstaat. In de Verenigde Staten voerde president Eisenhower toen een belastingtarief van 91 procent in voor vermogens boven een bepaald bedrag. Met dat geld werd infrastructuur gebouwd en de gezondheidszorg verbeterd. Sindsdien is dat tarief stap voor stap verlaagd waardoor er 20.000 miljard dollar aan de samenleving wordt onttrokken."

Idealistisch enthousiasme

Voor het bouwen van de installatie zijn Koch en Bos diep in de materie gedoken en hebben ze gesproken met experts als Eric Smit, medeoprichter van onderzoeksjournalistiek platform Follow the Money. Ze worden gedreven door het idealistische enthousiasme waarmee ze ook eerdere passieprojecten ondernamen, zoals de feministische installatie *Labour of Love* van Sarah Maple, die de galerie in 2022 toonde op Art Rotterdam. Over de financiering begonnen ze pas goed na te denken toen de maquette al was gemaakt.

De kosten van de installatie staan ruwweg gelijk aan twintig van die kleine oranje blokjes die je bij binnenkomst in je hand gedruwd krijgt. Het is minuscule strooigoed in het 'zwembad van Bezos', maar voor de galeriehouders die tot nu toe zonder subsidies werken is het best een stevige som. Ze hopen via crowdfunding de zaak te kunnen dekken. "Het zou niet de eerste keer zijn dat we met de galerieverkoop of spaargeld onze activistische projecten financieren," stelt Koch.

Bos voegt toe: "En anders gaan we dit jaar niet op vakantie."

Ondertussen is Bezos alleen maar rijker geworden. Zijn vermogen is gegroeid tot bijna 190 miljard dollar. En Elon Musk, anno 2025 de vermogendste persoon op aarde, heeft openlijk de ambitie uitgesproken als eerste triljardair de geschiedenisboeken in te gaan. Het aantal nullen doet duizelen.

Wealth Shown to Scale is te zien bij KochxBos, stand 8